

Čeprav biolog je veliko pisal tudi o astronomiji, in to s posebnim pesniškim navdihom. Bil je zelo znan kulturni delavec, prešernoslovec, pedanten govorec, duhovit razpravljavec, odličen učitelj in - prvi urednik Proteusa. Za zgodovino slovenske astronomije je predvsem pomembno njegovo predavanje in po njem pozneje napisani in objavljeni spis Prirodoznanska prizadevanja med Slovenci, v katerem so prvič opisani začetki naše astronomije. V luči tega predavanja in spisa se ga tu tudi spominjamo. Zato ni integralno predstavljen.

Prof. dr. Pavel Grošelj
(Ljubljana, 1883 – Zagreb, 1940)

Leta 1906 je na dunajski univerzi diplomiral, naslednje leto pa doktoriral iz biologije. Od leta 1908 je na Prvi in Drugi moški gimnaziji in na ženskem liceju v Ljubljani učil matematiko, prirodopis in fiziko, od leta 1923 pa biologijo na Medicinski fakulteti UL.

Prof. dr. Pavel Grošelj.

Veliko zanimanje za naravoslovje in velik pesniški dar je pokazal že v gimnaziji. Kot stilist se je uveljavil v zgodnjih naravoslovnih spisih v Ljubljanskem Zvonu (1904-1905, 1910). Prve pesmi je tam objavil že prej. Razprava *Prešeren in Petrarka* (1902) in predavanje *France Prešeren* (1905) pa ga je pripeljalo med zgodnje prešernoslovce.

Še kot študent se je zelo zavzemal za ustanovitev slovenske univerze. Od leta 1917 si je prizadeval tudi za slovensko poljudnoznanstveno revijo. Slovenska univerza se je rodila leta 1919, leta 1933 pa je začela izhajati tudi revija. To je bil *Proteus* in Grošelj je bil njegov prvi urednik.

Ko je predaval ali pri omizju pripovedoval svoja opažanja, šale in dovtipe, se je med poslušalci pogosto pojavljala stavek: »Škoda, tolikšno znanje in tak dar oblikovanja, pa tako redko sede za pisalno mizo.« Vendar pa so njegovi izbrani naravoslovni spisi, med njim tudi veliko astronomskih, le izšli v njegovi knjigi *Vesolje - Zemlja - Človek* (1957)¹.

V njegov spomin podeljuje Prirodoslovno društvo Slovenije od leta 1984 Grošljeve plakete za izjemne dosežke na področju naravoslovja v strokovnem in poljudnoznanstvenem pogledu.

Pavel Grošelj je bil zagotovo eden največjih slovenskih biologov z izredno literarno (pesniško) žilico, odličen v izrazu in skrajno pedanten predavatelj in duhovit govorec. Kot polihistor je s svojimi strokovnimi in poljudnimi članki in referati sodeloval v številnih tedanjih časopisih. V njegovi knjigi je v razdelku *Astronomski pomenki* (uredil Silvo Breskvar) objavljeno tudi celotno predavanje *Prirodoznanska prizadevanja med Slovenci*. Velja ga prebrati.

Kranj – Zlato Polje, 7. julij 2018

Majo Prosen

¹ P. Grošelj je leta 1938 v svojem znamenitem predavanju *Prirodoznanska prizadevanja med Slovenci* (gl. *Proteus* 4 (1939/40), 113–121 in 165–173 ali tudi: P. Grošelj, *Vesolje – Zemlja – Človek*, CZ, Ljubljana 1957, str. 323–345) med drugimi naravoslovnimi vedami na kratko obravnaval tudi astronomijo pri Slovencih, v bistvu bolj pri Kranjcih. Tu je prvič nekdo nekaj povedal o zgodovini naše astronomije. Zapis je skromen (Herman Koroški, Perlah, Hallerstein, Vega, Ogrinc, ... še niso omenjeni) glede na to, kaj vse je danes znanega. Je pa bil to vendarle nek optimistični poskus, ki je prikazal astronomsko prizadevanja pri Slovencih, kar je S. Breskvarju delno služilo kot osnova za prvo uradno napisano zgodovino slovenske astronomije – *Astronomija kod Slovenaca* – v Enciklopediji Jugoslavije, Zagreb 1955, I. zvezek, str. 226.